

Л.О. Рощина

Державний університет інформатики і штучного інтелекту, м. Донецьк, Україна

МЕЦЕНАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

У статті розглядаються основні напрямки меценатської діяльності митрополита Галицького та архієпископа Львівського Андрея Шептицького: у сфері науки, культури, освіти, мистецтва. Автор звертає увагу на заходи митрополита щодо допомоги дітям з малозабезпечених родин та дітям-сиротам.

Митрополит Андрей Шептицький – одна з найвизначніших постатей найновішої історії України, яка своєю піввіковою працею спричинилась до відродження українського народу цієї доби. Андрей Шептицький присвятив себе передусім релігійно-церковній діяльності, не забуваючи при цьому про національно-культурне життя, яким займався дбайливо, пильно та з великим успіхом. Меценатська діяльність митрополита була спрямована на підтримку національної культури, освіти і мистецтва тієї доби.

Вивченню життя та діяльності Андрея Шептицького присвячено чимало праць. В основному вони стосуються його церковної та громадської діяльності. Меценатська діяльність митрополита майже не вивчалась. Деякі аспекти меценатської діяльності Шептицького розглядалися В. Лобою [1], Л. Цегельським [2], О. Кравченюком [3], о. Костем [4]. Узагальнюючих праць з визначеної проблеми створено не було, тому спроба розглянути це питання є актуальною. **Метою статті** є аналіз меценатської діяльності митрополита Галицького та архієпископа Львівського Андрея Шептицького.

Меценатська діяльність митрополита охоплює усі ланки культурного життя Галичини. Перед приходом на митрополичий престол Андрей Шептицький протягом року обіймав посаду Станіславського єпископа. За цей невеликий час він закупив площу під будову духовної семінарії і заснував велику єпархіальну бібліотеку, якій подарував 10 тисяч книжок. Духовна семінарія і Богословський інститут почали працювати в 1906–1907 навчальному році [1, с. 28].

Ставши митрополитом, Шептицький дбайливо збирав народні духовні цінності в музеях, бібліотеках, видавництвах. Вершиною культурно-освітньої діяльності митрополита було заснування у 1913 р. та матеріальне забезпечення «Національного музею» у Львові. Це був перший український музей в Галичині. На створення музею митрополит витратив 2 млн довоєнних австрійських крон і забезпечував його утримання впродовж всього життя. Тільки у 1931 р. А. Шептицький передав музею 8770 різноманітних експонатів. Серед них – рукописи XV–XVIII ст., стародруки, архівні матеріали XVI–XVIII ст., ікони, твори живопису та графіки, монети римські та візантійські, а також інші експонати. Особливу увагу митрополит приділяв іконі як творові мистецтва та джерелу для наукового дослідження, бо «...досвід донерва показав, – згадував митрополит, – що й в іконах є багато цінного матеріалу – історичного і етнографічного» [5, с. 110].

Митрополит Шептицький був великим знавцем та опікуном малярства. Цілий ряд українських митців-малярів, таких, як О. Новаківський, М. Стасюк, М. Сосенко, різьбяр Л. Паращук та інші знайшли щедрю підтримку у митрополита, який призначав їм грошові стипендії, заповував їх твори, надавав безкоштовні приміщення для майстерень, посилав на навчання за кордон.

Завдяки заходам митрополита Андрея у 1906 р. в Уневі було засновано монастир Студитів, а у Львові – Східну галузь отців Редemptористів – чину Найсвятішого Ізбавителя. Чиніві О.О. Василян митрополит подарував у Львові на вулиці Потоцького три будинки. В них розташовувались дім сиріт, Дівоча вчительська семінарія та Дівочий інститут [1, с. 41].

Особливу увагу звертав владика на дітвору найубогіших міських верств: сторожів, рубачів та інших, що жили у брудних та вологих міських кімнатках та передміських заковулках. Для цих дітей Шептицький заснував у Милованю коло Тавмача так звану «Вакаційну оселю» для сотні дітей. Пізніше в митрополичих лісах у Підлютім в Карпатах було збудовано велике Літнице для відпочинку та оздоровлення дітей влітку. Водночас там можна було розмістити більше тисячі дітей у віці від 4 до 14 років [2, с. 31].

Другою категорією дітвори, якою митрополит особливо піклувався, були діти-сироти, які втратили батьків та рідних під час Першої світової війни. Для них на кошти церкви у 1917–1920-х роках було відкрито низку сиротинців. Сам митрополит подарував цим дитячим притулком обладнання та меблі, куплені у 1917 р. на суму 2,5 млн австрійських крон.

Митрополит був також великим опікуном молоді, для якої засновував школи, бурси, інститути. Завдяки Шептицькому було відкрито Дівочу гімназію сестер Василянок, якій владика подарував один з найбільших будинків у Львові. Опікою Шептицького було збудовано велику «Бурсу рідної школи» на 120 учнів у Львові. Пізніше аналогічні бурси будувались по всій території Галичини і Волині. У 20-х роках ХХ ст. у митрополичих будинках св. Юра працювала Українська народна школа ім. Грінченка, а у передмісті Львова Шептицький закупив три будинки під приміщення Української народної школи імені князя Лева та читальню «Просвіти». У Львові діяли «Бурса Товариства Педагогічного» та жіноча гімназія, за кордоном на його кошти навчались молоді богослови і художники [3, с. 235].

Завдяки підтримці Шептицького українське духовне життя Галичини перед Першою світовою війною набуло бурхливого розвитку. Край вкрився мережею читалень, «Просвіт», шкіл і гімназій «Рідна школа». Було створено численні гуртки спортивних товариств «Сокіл», «Січ», члени яких з вибухом Першої світової війни увійшли до складу Українських січових стрільців, а пізніше брали участь у визвольній боротьбі українського народу 1918–1920-х років [6, с. 329].

Дбаючи про економічний розвиток Галичини, митрополит Шептицький підтримав розгортання українського національно-кооперативного руху у Східній Галичині. У 1904 р. він зобов'язав священників очолити кооперативні організації на містах, про що свідчать документи різноманітних товариств. Зокрема, у листі товариства «Сільський господар» до Шептицького від 24 січня 1913 р., говориться: «Ваша Екселенція! Від самого початку зав'язання нашого Товариства зволіли Ваша Екселенція стати при нім яко могутий і великодушний его Покровитель і Добродій, і Своїми актами добродійності, своїм підпираниєм наших цілей і нашої діяльності причинились у великій мірі до розвитку “Сільського господаря” і до досягнення его теперішнього становища» [7, с. 10].

Велику кооперативну активність розгорнуло товариство «Просвіта» під керівництвом К. Левицького, засноване на початку ХХ ст. Шептицький подарував «Просвіті» чималі господарські садиби у Коршові та Миловані, а у Львові у кінці 1920-х років заснував «Народну Лічницю» [4, с. 133]. Цю лікарню митрополит заклав у Городецькому передмісті й фінансував з власних коштів. Лічниця надавала безкоштовну допомогу, ліки та догляд кожному, хто звертався по допомогу, не зважаючи на віросповідання, національність, вік тощо.

Після закінчення Першої світової війни Шептицький брав активну участь у розбудові релігійних та культурно-громадських інституцій. У 1928 р. митрополит заснував у Львові Богословську академію – перший вищий український богословський навчальний заклад, що мав продовжувати традиції Києво-Могилянської академії. Вже через кілька років Богословська академія стала осередком не лише богословських наук, а й науково-дослідним центром вивчення української історії та культури [8, с. 45].

Митрополит жваво цікавився життям українського народу в Центральній та Східній Україні. Коли у 1933 році на українських землях в СРСР був голодомор, Андрей Шептицький звернувся до віруючих із закликом допомоги. Українці Галичини зібрали значну кількість продуктів, проте керівництво СРСР від них відмовилось.

Самовіддана діяльність митрополита Андрея, спрямована на духовний та матеріальний розвиток українського народу, продовжувалась до 1939 р. У цей час Українська католицька церква в Галичині та Закарпатті нараховувала 4,37 млн віруючих. Крім Богословської академії, діяло 5 духовних семінарій та дві семінарські школи. Виходили релігійні журнали: три тижневика та шість місячників [9, с. 53].

У 1943 р. представники української інтелігенції (професори з Києва, Харкова, Дніпропетровська), емігруючи на Захід, проїздили через Львів і вважали за честь одержати аудієнцію у митрополита Андрея. Шептицький прийняв їх, хоча вони і не були греко-католиками. Вчені були здивовані широким горизонтом зацікавлень митрополита, який не обмежувався лише релігійними питаннями, але й побутом, і національними питаннями. 1 листопада 1944 р. митрополита не стало. На похоронах було присутньо багато народу від представників різних конфесій до простих селян і працівників, які прийшли попрощатись зі своїм митрополитом [10, с. 436].

Отже, митрополит Шептицький докладав чимало зусиль для розвитку української культури, освіти та відродження національної економіки. За його допомогою в Галичині виникає мережа «Просвіт», шкіл і гімназій, «Бурса Товариства Педагогічного», «Дівоча Вчительська семінарія» і Дівочий інститут. Саме за його потужної підтримки у 1913 р. у Львові було відкрито український музей, яким митрополит опікувався все життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. О. Лаба В. Митрополит Андрей Шептицький. Його життя і заслуги. – Люблін: Свічадо, 1990. – 62 с.
2. Цегельський Л. Митрополит Андрей Шептицький. – Львів: Місіонер, 1995. – 77 с.
3. Кравченко О. Хроніка життя і діяльності митрополита Шептицького // Патріярхат. За єдність церкви і народу. – 1991. – С. 234-237.
4. О. Кость П. Історія української церкви. – Львів, 1992. – 158 с.
5. Твори слуги божого Митрополита Андрея Шептицького. – Торонто, 1965. – Т.1: Пастирські листи. – 277 с.
6. Мартирологія українських церков: У 4 т. – Т.2 Українська католицька церква. Документи, матеріали. Християнський самовидав України // За ред. О. Зінкевича, Т. Лончина. – Торонто, 1985. – 839 с.
7. Центральний Державний історичний архів України, м. Львів. – Ф. 408. Андрей Шептицький. – Оп. 1. – Спр. 1073. – Арк. 10-11.
8. Гринчишин К.М. Митрополит Андрей – пастир христового стада // Календар світла. – Торонто: Вид-во О.О. Василян, 1995. – С. 41-46.
9. Дідюк В.І. У 50-ті роковини смерті Митрополита Андрея Шептицького // Календар світла. – Торонто, 1995. – С. 47-58.
10. Митрополит Андрей Шептицький у документах радянських органів державної безпеки (1939 – 1944 рр.) / За ред. С. Богунова. – К.: Українська видавнича спілка, 2005. – 478 с.

Л.А. Рощина

Меценатская деятельность митрополита Андрея Шептицкого

В статье рассматриваются основные направления меценатской деятельности митрополита Галицкого и архиепископа Львовского Андрея Шептицкого: в сфере науки, культуры, образования, искусства. Автор обращает внимание на деятельность митрополита по оказанию помощи детям из малообеспеченных семей и детям-сиротам.

L.A. Roshina

Patron Activity of the Metropolitan Andrey Sheptitsky

In the article basic directions of patron activity of metropolitan Galitsky and archbishop of Lvov Andrey Sheptitsky are considered: in the field of science, culture, education, art. The author calls attention to the activity of metropolitan on helping to the children from of scanty means families and children-orphan.

Стаття надійшла до редакції 09.01.2008.